

Nr 639

Av herr **Munktell m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk.

(Lika lydande med motion nr 527 i Första kammaren)

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10 med förslag till brottsbalk får vi framföra följande synpunkter och förslag.

Tillgrepp av fortskaffningsmedel

I fråga om den straffrättsliga behandlingen av tillgrepp av motorfordon övervägde straffrättskommittén två alternativ, nämligen att antingen efter främst norskt mönster utforma en särskild straffbestämmelse för dylika brott eller att utvidga det allmänna stöldbegreppet till att omfatta icke endast tillgrepp med tillägnelseuppsåt utan även tillgrepp med uppsåt att bruka det tillgripna utan att återställa det. Kommittén, som närmast av praktiska skäl ansåg att ett stadgande enligt det första alternativet borde begränsas till att avse tillgrepp av cyklar samt motorcyklar, bilar och andra motordrivna fordon, t. ex. motorbåtar och flygplan, stannade för det andra alternativet, då detta enligt kommittén syntes vara att föredraga från systematisk synpunkt och bäst överensstämma med den allmänna uppfattningen om hur ifrågavarande brott borde beivras.

I det till lagrådet remitterade förslaget (1958) gjordes ingen ändring i gällande lagstiftning, enär frågan enligt departementschefens mening syntes ha fått en tillfredsställande lösning utan lagändring genom ett par prejudicerande avgöranden i högsta domstolen, genom vilka tillgrepp av bil under där föreliggande omständigheter bedömts såsom grov stöld. Under framhållande av särskilt de stora praktiska svårigheter som alltid är förknippade med en prövning av frågan om eventuellt uppsåt ansåg emellertid lagrådet övervägande skäl tala för att införa en särskild straffbestämmelse, som omfattade tillgrepp av fortskaffningsmedel över huvud taget.

Ett stadgande om tillgrepp av fortskaffningsmedel upptogs av departementschefen såsom 7 § i brottsbalksförslagets kap. 8 om stöld, rån och andra tillgreppsbrott. Lagrummets tillämplighetsområde har emellertid utan motivering inskränkts till olovlig befatning med "motorfordon eller annat motordrivet fortskaffningsmedel". Stadgandet kan sålunda icke tillämpas å traktorer eller motorredskap, vilka icke är att anse såsom fortskaffningsmedel, eller på exempelvis sådana cyklar och båtar, som icke är motordrivna.

Något praktiskt behov torde icke föreligga att för närvarande inkludera

gruppen traktorer och motorredskap. Beträffande särskilt icke motordrivna cyklar och båtar torde emellertid ett dylikt behov vara för handen. Sålunda anmäldes till polisen under 1960 icke mindre än 30 799 fall av cykeltillgrepp. Under samma tid anmäldes 8 111 fall av biltillgrepp, 1 621 fall av motorcykeltillgrepp och 6 019 fall av mopedtillgrepp. Frågan om tillägnelseuppsåt kan enligt vårt förmenande icke gärna vara mindre svårbedömd vid cykeltillgreppen än vid övriga tillgrepp av nu angivna motorfordon. Cykeltillgreppen kan icke heller från kvantitativ synpunkt sägas vara ett mindre allvarligt problem än vid övriga fordonstillgrepp. Av allt att döma kommer man i framtiden icke heller att kunna undgå de nu antydda tillämpnings- och gränsdragningsspörsmålen med avseende på de icke motordrivna båtarna.

I anledning av det anförda finner vi starka skäl tala för att brottsbalkens stadgande om tillgrepp av fortskaffningsmedel omfattar alla slag av fortskaffningsmedel, såväl motordrivna som icke motordrivna. Brottsrubriceringen "tillgrepp av fortskaffningsmedel" kommer därmed att täcka alla de fall, den nu felaktigt ger intryck av att omfatta. Med den föreslagna utvidgningen av lagrummets tillämplighetsområde elimineras dessutom de gränsdragningsspörsmål, som kan uppkomma i de icke alltför sällan förekommande fallen då det kan ifrågasättas om man har att göra med ett motordrivet eller ett icke motordrivet fortskaffningsmedel. Vi hänvisar härvidlag särskilt till de fall, då domstolarna varit tveksamma om en moped med avslagen motor eller med motorn tillfälligt eller under viss tid ur funktion varit att anse som vanlig cykel eller som motorfordon. Denna tveksamhet återspeglas i bl. a. de rättsfall, som refererats i Svensk Juristtidning 1956 rf. s. 24 och Nytt Juridiskt Arkiv 1958 s. 39. Samma svårigheter torde kunna uppkomma med avseende på en motordriven båt med tillfälligtvis funktionsoduglig motor eller med avslagen motor. Alltför stort utrymme lämnas i dessa fall åt tillfälligheternas spel.

Skyddstillsyn

Skyddstillsyn synes vara en i förslaget väl avvägd och av behovet påkallad brottspåföljd. I likhet med lagrådet (1961) anser vi emellertid att en alltför vidsträckt tillämpning av påföljden kan komma att äventyra dess effektivitet och att därför en erinran om hänsynen till den allmänna laglydnanden bör upptagas tillsammans med de nu i 28: 1 angivna förutsättningarna för påföljdens tillämpning.

Preskription

De i gällande strafflag och i brottsbalksförslaget angivna tiderna för s. k. åtalspreskription räknas från den tidpunkt då den misstänkte häktats

eller erhållit del av åtal för brottet (5: 14 respektive 35: 1). En person, som inom de sålunda angivna tiderna av polismyndighet delgivits misstanke om brott, för vilket häktning ej kan ifrågakomma, kan följaktligen undandraga sig lagföring och eventuell påföljd genom att under viss för preskriptionens inträde erforderlig tid hålla sig undan eller på annat sätt förhålla tidpunkten för delgivning av åtal för brottet. Den gällande och föreslagna ordningen kan därför uppenbarligen leda till synnerligen stötande resultat.

I processlagberedningens förslag till ändringar i strafflagen i anledning av antagandet av den nya rättegångsbalken (SOU 1944: 9 och 10) föreslogs med hänvisning till ovan angivna förhållanden, att preskription av nu angivet slag skulle inträda, om åtgärd för brottets beivrande ej blivit vidtagen inom viss tid. Åtgärd för brottets beivrande skulle anses vara vidtagen, då den misstänkte i laga ordning erhållit del av åtal, som mot honom väckts för brottet, eller vid förundersökning, som lett till allmänt åtal, underrättats om den mot honom riktade misstanken.

Strafflagberedningen föreslog, att den av processlagberedningen föreslagna ordningen skulle läggas till grund för lagstiftning (SOU 1956: 55, s. 376). Departementschefen har icke ansett tillräcklig anledning föreligga att nu bryta med gällande år 1946 antagna system (C s. 413). Vi anser emellertid att övervägande skäl talar för den av process- och strafflagberedningarna förordade preskriptionsbestämmelsen.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte antaga vid proposition nr 10 fogat förslag till brottsbalk med de ändringar att nedan angivna lagrum erhåller följande lydelse:

8 kap. 7 §.

Tager och brukar någon olovligen *fortskaffningsmedel*, som tillhör annan, dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt vad förut i detta kapitel är sagt, för tillgrepp av fortskaffningsmedel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet — — — fyra år.

28 kap. 1 §.

Skyddstillsyn må ådömas för brott varå kan följa fängelse, såframt det prövas erforderligt att den tilltalade ställes under övervakning och mera ingripande påföljd *ej finnes erforderlig för att avhålla honom från vidare brottslighet eller av hänsyn till allmän laglydnad*.

Den som — — — enligt barnavårdslagen.
Är det — — — äro därtill.

35 kap. 1 §.

Påföljd må ej ådömas för brott, för vars beivrande åtgärd ej blivit vidtagen inom

1. två år, om å brottet ej kan följa svårare straff än fängelse i ett år,
 2. fem år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i två år,
 3. tio år, om svåraste straffet är högre men icke över fängelse i åtta år,
 4. femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år,
 5. tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa å brottet.
- Innefattar en — — — av dem.

35 kap. 2 §.

För brott som i 20 kap. 1—4 §§ sägs må påföljd ej ådömas, såvida åtgärd för brottets beivrande icke blivit vidtagen inom fem år eller, om å brottet kan följa straff som ovan i 1 § 3 sägs, inom tid som där stadgas.

35 kap. 3 §.

Åtgärd för brottets beivrande skall anses vara vidtagen, när den misstänkte i laga ordning erhållit del av åtal som mot honom väckts för brottet, eller vid förundersökning som lett till allmänt åtal underrättats om den mot honom riktade misstanken.

Avvisas eller avskrivs målet sedan åtal väckts, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses, som hade åtgärd för brottets beivrande ej vidtagits.

Stockholm den 7 februari 1962

Henrik Munktell

Lennart Stiernstedt

Tage Magnusson
i Borås

Stina Gunne

Einar Hægglom

Fredrik-Adolf Hamilton

Bengt H. Bengtson

Karin Wetterström
